

Sygn. akt III AUa 2048/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Daria Stanek
Sędziowie:	SSA Małgorzata Gerszewska SSA Grażyna Czyżak (spr.)
Protokolant:	stażysta Katarzyna Pankowska

po rozpoznaniu w dniu 12 grudnia 2013 r. w Gdańsku

sprawy J. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek apelacji J. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 23 października 2012 r., sygn. akt IV U 647/12

1. zmienia zaskarżony wyrok i przyznaje J. K. prawo do renty rodzinnej od 1 stycznia 2012 r. na stałe;
2. nie stwierdza odpowiedzialności Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

Sygn. akt III AUa 2048/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 marca 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., powołując się na przepis art. 65 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227, ze zm.), odmówił ustalenia J. K. prawa do renty rodzinnej.

Uzasadniając powyższe rozstrzygnięcie organ rentowy wskazał, że orzeczeniem komisji lekarskiej ZUS z dnia 01 marca 2012 r. ustalono, że ubezpieczony jest okresowo całkowicie niezdolny do pracy do dnia 31 stycznia 2013 r. Całkowita niezdolność do pracy powstała po dniu 30 września 1994 r. W związku z tym, że całkowita niezdolność do pracy nie powstała przed ukończeniem 16-go roku życia lub w trakcie nauki w szkole brak podstaw do przyznania świadczenia.

Odwołanie od powyższej decyzji wniósł J. K. domagając się przyznania prawa do renty rodzinnej, uznania powstania całkowitej niezdolności do pracy w 1989 r. oraz powołania biegłych lekarzy: psychiatry i psychologa na okoliczność daty powstania całkowitej niezdolności do pracy.

W uzasadnieniu ubezpieczony wskazał, że leczy się w (...) w T. od dnia 14 sierpnia 1984 r. W 1989 r. po raz pierwszy był hospitalizowany w szpitalu psychiatrycznym i od tego roku nasilały się objawy choroby psychicznej i postępowały trudności w codziennym funkcjonowaniu i pełnieniu ról społecznych. W 1991 roku doszło do pogorszenia stanu zdrowia. Po ukończeniu studiów nie podjął żadnej pracy, przebywał na zasiłku dla bezrobotnych, który przysługiwał absolwentom. Od 1995 r. do 2001 roku wnioskodawca był bez jakichkolwiek źródeł dochodu, żył z mamą i utrzymywał się z jej renty i emerytury. W 2002 r. z inicjatywy (...) w T. podjęto działania mające na celu przyznanie renty, z sukcesem. Do chwili obecnej wnioskodawca nigdy nie pracował, gdyż nie jest zdolny do pracy. Jego zdaniem załamanie linii życiowej oraz niezdolność do samodzielnego funkcjonowania i pełnienia ról społecznych powstała już w trakcie nauki w szkole wyższej.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 23 października 2012 r. w sprawie IV U 647/12 Sąd Okręgowy w Toruniu IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie.

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu I instancji:

Matka ubezpieczonego P. K. (urodzona w dniu (...)) zmarła w dniu (...).r. Posiadała 26 lat, 10 miesięcy i 10 dni okresów składkowych oraz 4 lata i 24 dni okresów nieskładkowych, łącznie 30 lat, 11 miesięcy i 4 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Miała przyznane prawo do emerytury w zbiegu z rentą inwalidzką 3 grupy w związku z wypadkiem.

J. K. urodził się w dniu (...) Studiował na Uniwersytecie M. W. Nauk (...) i (...) kierunku: zarządzanie i marketing, specjalność ekonomika i organizacja przemysłu w okresie od dnia 01 października 1988 r. do dnia 30 września 1994 r. i uzyskał w dniu 27 września 1994 r. tytuł magistra.

W dniu 30 listopada 2001 r. ubezpieczony złożył w organie rentowym wniosek o rentę z tytułu niezdolności do pracy. Decyzją z dnia 18 stycznia 2002 r. Oddział ZUS odmówił J. K. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, bowiem lekarz orzecznik ZUS uznał, że całkowita niezdolność do pracy ubezpieczonego powstała dnia 30 listopada 2001 r., tj. nie powstała w okresie składkowym lub nieskładkowym, ani w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów (ostatnie ubezpieczenie ustало z dniem 28 września 1995 roku). ZUS przyjął, że w ostatnim 10 – leciu przed powstaniem niezdolności do pracy ubezpieczony udowodnił 11 miesięcy i 3 dni okresów składkowych i nieskładkowych.

Od powyższej decyzji ubezpieczony wniósł odwołanie do Sądu Okręgowego w Toruniu. Sąd ten zmienił zaskarżoną decyzję i wyrokiem z dnia 20 września 2002 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. K. prawo do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy od dnia 01 listopada 2001 r. do dnia 31 stycznia 2004 r. Na podstawie opinii biegłych sądowych psychiatry i psychologa przyjął, że całkowita niezdolność do pracy ubezpieczonego powstała w dacie 28 września 1995 r. Biegli uznali, iż ostry proces schizofreniczny ubezpieczonego skutkujący całkowitą niezdolnością do pracy rozpoczął się między datą ukończenia studiów – 27 września 1994 r., a 28 września 1995 r. Wyrok uprawomocnił się w dniu 21 października 2002 r. J. K. pobiera rentę z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, która przysługuje do dnia 31 stycznia 2013 r.

W dniu 23 stycznia 2012 r. J. K. złożył wniosek o przyznanie mu prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce.

Lekarz orzecznik ZUS orzeczeniem z dnia 07 lutego 2012 r. uznał, iż jest on całkowicie niezdolny do pracy do dnia 31 stycznia 2013 r., data powstania całkowitej niezdolności do pracy – wrzesień 1994 r. Na skutek wniesionego sprzeciwu przez ubezpieczonego komisja lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 01 marca 2012 r. uznała, iż ubezpieczony

jest całkowicie niezdolny do pracy do dnia 31 stycznia 2013 r., przy czym data powstania niezdolności do pracy: - po dniu 30 września 1994 r. W dniu 14 marca 2012 r. organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję.

Biegli sądowi powołani przez Sąd w niniejszej sprawie uznali, iż ubezpieczony jest nadal całkowicie niezdolny do pracy na okres do dnia 31 stycznia 2013 r., a całkowita niezdolność do pracy powstała w czasie studiów – w dacie ukończenia studiów – 27 września 1994 r.

W opinii uzupełniającej z dnia 01 sierpnia 2012 r. biegli sądowi: psychiatra i psycholog sprecyzowali, iż za datę powstania całkowitej niezdolności do pracy ubezpieczonego należy przyjąć dzień 06 października 1989 r., która jest datą wpisu lekarza o podejrzeniu narastających objawów zespołu katatonicznego – hipokinetycznego.

W piśmie procesowym z dnia 20 sierpnia 2012 r. organ rentowy nie zgodził się z opinią biegłych z dnia 06 czerwca 2012 r. i wskazał, iż data całkowitej niezdolności do pracy została prawomocnie rozstrzygnięta wyrokiem Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 20 września 2002 r. i brak jest możliwości ponownego ustalenia daty powstania całkowitej niezdolności do pracy ubezpieczonego, skoro została ona przesądzona prawomocnym wyrokiem. Organ ten wniósł o oddalenie odwołania lub z ostrożności procesowej wniósł o dopuszczenie dowodu z kolejnej opinii biegłych: psychiatry i psychologa w innym składzie na okoliczność tak jak w postanowieniu Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 30 kwietnia 2012 r.

W piśmie procesowym z dnia 19 września 2012 r. organ rentowy podtrzymał swoje stanowisko i wniósł o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego lekarza psychiatry z listy Sądu Okręgowego we Włocławku R. W..

Na rozprawie w dniu 23 października 2012 r. Sąd ten oddalił wnioski dowodowe organu rentowego.

Powyższy stan faktyczny Sąd Okręgowy ustalił na podstawie enumeratywnie wymienionych wyżej dokumentów zgromadzonych w aktach rentowych prowadzonych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T., na podstawie akt Sądu Okręgowego w Toruniu – sygn. akt V U 785/02. Sąd ten dał wiarę wszystkim wyżej powołanym dokumentom, jako że były one jasne, logiczne i zrozumiałe oraz wzajemnie się uzupełniały, tworząc łącznie spójną całość. Nie znalazł podstaw do podważenia miarodajności któregokolwiek z powyższych dokumentów.

Sąd I instancji ustalił datę powstania całkowitej niezdolności ubezpieczonego do pracy na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Toruniu w sprawie V U 785/02, stąd też wnioski dowodowe organu rentowego o dopuszczenie dowodu z opinii biegłych sądowych: psychiatry i psychologa lub dopuszczenie dowodu z opinii psychiatry R. W. zostały oddalone.

W ocenie tego Sądu odwołanie ubezpieczonego jest bezzasadne i jako takie podlega w całości oddaleniu.

W niniejszej sprawie J. K. dochodził ustalenia prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce, P. K.. Zgodnie z przepisem art. 65 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227, ze zm.), nazywanej w dalszej części niniejszego uzasadnienia „ustawą emerytalną” – renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń. Przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy. Osobami uprawnionymi do renty rodzinnej są m. in. dzieci własne oraz małżonek – wdowiec (art. 67 ust. 1 pkt 1 i 3 ustawy emerytalnej).

W przedmiotowej sprawie okolicznością bezsporną był fakt, że w dacie śmierci P. K. miała przyznane prawo do emerytury w zbiegu z rentą inwalidzką 3 grupy w związku z wypadkiem, oraz to, że ubezpieczony należy do grupy osób uprawnionych do renty rodzinnej. Sporna była okoliczność związana z datą powstania całkowitej niezdolności do pracy J. K. skutkująca lub nie nabyciem przez niego prawa do renty rodzinnej.

Zgodnie bowiem z art. 65 ustawy emerytalnej dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione mają prawo do renty rodzinnej:

1) do ukończenia 16 lat,

2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo,

3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy do ukończenia 16 lat lub w trakcie trwania nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie później jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia.

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszej sprawy Sąd Okręgowy stwierdził, że w sprawie V U 785/02 Sąd Okręgowy w Toruniu prawomocnie ustalił, iż J. K. stał się całkowicie niezdolny do pracy w dniu 28 września 1995 r., a więc po ukończeniu przez niego studiów, co nastąpiło w dniu 27 września 1994 r. i ukończeniu 25 roku życia. Biegli w sprawie V U 785/02 ustalili też, że ostry proces schizofreniczny rozpoczął się u ubezpieczonego między datą ukończenia studiów, tj. dniem 27 września 1994 r., a dniem 28 września 1995 r.

W celu potwierdzenia ustalonej daty powstania całkowitej niezdolności do pracy Sąd ten dopuścił dowód w niniejszej sprawie z opinii biegłych sądowych: psychiatry i psychologa, którzy w swojej pierwszej opinii z dnia 06 czerwca 2012 r. potwierdzili, że całkowita niezdolność do pracy powstała dnia 27 września 1994 r. Sąd I instancji kierował się tym, że obecnie mogły powstać jakiegokolwiek nowe okoliczności związane z oceną zdrowia ubezpieczonego, które, jak wynika z opinii biegłych w niniejszej sprawie, jednak nie powstały, bowiem opinie biegłych w niniejszej sprawie, jak też i w sprawie V U 785/12 zawierają zbliżone ustalenia, różnią się tylko wnioskami.

Jednakże Sąd ten nie mógł wziąć pod uwagę daty 27 września 1994 r., jak też i kolejnej daty ustalonej przez biegłych sądowych w opinii uzupełniającej z dnia 01 sierpnia 2012 r. (06 października 1989 r.), bowiem jest związany prawomocnym ustaleniem daty powstania całkowitej niezdolności do pracy ubezpieczonego przez Sąd Okręgowy w Toruniu w sprawie V U 785/02. W tym zakresie podzielił pogląd organu rentowego co do związania w niniejszej sprawie prawomocnym ustaleniem daty powstania całkowitej niezdolności do pracy J. K.. Data ta stała się podstawą przyznania ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy i nie była przez niego kwestionowana.

Mamy tu do czynienia z powagą rzeczy osądzonej w zakresie materialnego skutku przejawiającego się w tym, że rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym wcześniejszym wyroku. A zatem w kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być ona już ponownie badana (por. wyrok S.N. z dnia 20 września 2011 r., publik. LEX nr 1101320).

Dodatkowo Sąd Okręgowy wskazał, że nawet gdyby przyjął datę powstania całkowitej niezdolności do pracy w chwili skończenia studiów, tj. dnia 27 września 1994 r., to i tak ubezpieczony nie nabyłby prawa do renty rodzinnej, bowiem data ta przypada po ukończeniu przez niego 25 roku życia (25 lat skończył ubezpieczony w dniu 29 sierpnia 1994 r.).

Przepis art. 65 pkt 3 ustawy emerytalnej zawiera warunek powstania całkowitej niezdolności do pracy w okresie nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia 25 lat życia.

W związku z powyższym, mając na uwadze, iż całkowita niezdolność do pracy ubezpieczonego powstała po ukończeniu przez niego 25 roku życia (dnia 28 września 1995 roku), Sąd ten na podstawie przepisu art. 477 (14) § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł J. K. zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu: nieuwzględnienie i pominięcie materiałów dowodowych ujętych w aktach sprawy, a mianowicie dokumentacji z pierwszej hospitalizacji

psychiatrycznej w 1989 roku (w wieku 20 lat) oraz dwóch opinii lekarskich: z 2002 r. i z 2012 r., w których opisano hospitalizację jako pierwszy wyraźny symptom choroby psychicznej – schizofrenii paranoidalnej.

W uzasadnieniu apelacji skarżący dokonał streszczenia postępowania sądowego-pierwszoinstancyjnego w niniejszej sprawie oraz wskazał, że pomija orzeczenie - opinię sądu psychiatryczną wydaną przez biegłych: J. D. i H. L.-P. w dniu 06 czerwca 2012 r. i opinię uzupełniającą z dnia 1 sierpnia 2012 r. Biegli ci, zbadawszy akta sprawy oraz pacjenta (przez 2 miesiące) ustalili jednoznacznie, że całkowita niezdolność do pracy powstała w dniu 06 października 1989 r., w wieku 20 lat, a apelant studiował do 1994 r.

W konkluzji apelacji skarżący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku i przyznanie mu prawa do renty rodzinnej po matce P. K..

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Po uzupełnieniu postępowania dowodowego w postępowaniu apelacyjnym okazało się, że apelacja J. K. zasługuje na uwzględnienie w sposób skutkujący zmianą zaskarżonego wyroku i ustaleniem ubezpieczonemu prawa do renty rodzinnej od dnia 01 stycznia 2012 r. na stałe.

Z treści apelacji wynika zarzut naruszenia prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nie uwzględnienie wszystkich przeprowadzonych w sprawie dowodów, a w szczególności przeprowadzonych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym opinii biegłych sądowych lekarzy, a w konsekwencji poczynienie błędnych ustaleń faktycznych w sprawie.

Spór w przedmiotowej sprawie koncentruje się na kwestii, czy wnioskodawca spełnia łącznie wszystkie przesłanki, wynikające z treści art. 65 ust. 1 i art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku Nr 153, poz. 1227 ze zm., nazywanej dalej ustawą emerytalną), a w szczególności przesłankę w postaci stania się całkowicie niezdolnym do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolnym do pracy w okresie, o którym mowa w art. 68 ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy emerytalnej.

Sąd I instancji przyjął, że przy ocenie daty początkowej powstania niezdolności J. K. do pracy związany jest ustaleniem dokonanym w postępowaniu zakończonym prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Toruniu V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 września 2002 r. w sprawie V U 785/02 (k. 32 akt sprawy V U 785/02), toczącym się w przedmiocie prawa ubezpieczonego do renty z tytułu niezdolności do pracy, w którym Sąd ten oparł się na opiniach biegłych sądowych lekarzy: internisty i psychiatry z dnia 04 marca 2002 r. (k. 7-8 akt sprawy V U 785/02) oraz psychologa i psychiatry z dnia 13 maja 2002 r. (k. 20-22v. akt sprawy V U 785/02), którzy uznali, że stał się on całkowicie niezdolny do pracy na stałe przed datą 28 września 1995 r.

Z uwagi na związanie prawomocnym orzeczeniem z dnia 20 września 2002 r. w sprawie V U 785/02 (art. 365 § 1 k.p.c.) Sądu Okręgowy przyjął, że wnioskodawca stał się całkowicie, trwale niezdolny do pracy zarobkowej dopiero od dnia 28 września 1995 r. i nie wziął pod uwagę wniosków końcowych sporządzonych w postępowaniu pierwszoinstancyjnym opinii biegłych sądowych lekarzy: psychiatry i psychologa: z dnia 06 czerwca 2012 r. (k. 12-17 akt sprawy) i z dnia 01 sierpnia 2012 r. (k. 31 akt sprawy).

Sąd ten nie uwzględnił jednak, że w prawomocnie zakończonej sprawie V U 785/02 biegli sądowi nie ustalili dokładnej daty powstania całkowitej niezdolności J. K. do pracy, a jedynie stwierdzili, że rozpoznana u niego schizofrenia paranoidalna z objawami negatywnymi czyni go całkowicie niezdolnym do pracy na stałe przed dniem 28 września 1995 r.

Tymczasem w niniejszej sprawie kluczowe jest ustalenie dokładnej daty powstania niezdolności wnioskodawcy do pracy z uwagi na wynikający z art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej wymóg, aby stał się on całkowicie niezdolny do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolny do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

Za zasadny uznać należy wynikający z treści apelacji zarzut naruszenia prawa procesowego, a w szczególności art. 233 § 1 k.p.c. w tym sensie, że Sąd I instancji uznając, że z uwagi na ustalenia leżące u podstaw prawomocnego wyroku z dnia 20 września 2002 r. w sprawie V U 785/02, nie może ponownie badać daty powstania całkowitej niezdolności do pracy, nie przeprowadził wyczerpującego postępowania dowodowego w sprawie.

Sąd Apelacyjny zauważył również, że w opinii z dnia 06 czerwca 2012 r. (k. 12-17 akt sprawy) biegli sądowi lekarze: psychiatra i psycholog uznali, że odwołujący stał się całkowicie niezdolny do pracy w dniu 27 września 1994 r. (data ukończenia studiów wyższych), zaś w opinii uzupełniającej z dnia 01 sierpnia 2012 r. (k. 31 akt sprawy) ci sami biegli stwierdzili, że stał się on całkowicie niezdolny do pracy od dnia 06 października 1989 r.

Z uwagi na powyższe, celem jednoznacznego ustalenia daty początkowej powstania całkowitej niezdolności J. K. do pracy, na mocy art. 382 k.p.c., Sąd ten dopuścił dowód z opinii Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy w G. na okoliczności wymienione w tezie postanowienia z dnia 27 czerwca 2013 r. w sprawie III AUa 2048/12 (k. 77 akt sprawy 00:00:56).

W opinii lekarskiej z dnia 18 listopada 2013 r. (k. 87-97 akt sprawy) specjaliści Wojewódzkiego Ośrodka Medycyny Pracy w G., nazywanego dalej WOMP w G.: psychiatra, psycholog, neurolog i specjalista medycyny pracy rozpoznali u wnioskodawcy:

- 1) schizofrenię paranoidalną,
- 2). zespół parkinsonowski prawdopodobnie polekowy,
- 3) dyskretne osłabienie siły mięśniowej prostowników grzbietowych stopy prawej.

W ocenie WOMP w G.:

- 1) ubezpieczony jest trwale całkowicie niezdolny do pracy,
- 2) całkowita niezdolność wnioskodawcy do pracy datuje się od 1989 r., kiedy nastąpiła pierwsza hospitalizacja z powodu choroby psychicznej i załamanie się jego linii życiowej.

W uzasadnieniu powyższej opinii WOMP w G. wskazał, że z badania psychiatrycznego i psychologicznego wynika, że wnioskodawca nie jest zdolny do wykonywania jakiegokolwiek pracy ze względu na obecność schorzeń psychiatryczno-psychologicznych, czyli jest całkowicie niezdolny do pracy. Ponadto w badaniu neurologicznym, wykonanym na wniosek psychiatry, rozpoznano kolejne schorzenie, będące prawdopodobnie następstwem leczenia choroby psychicznej u wnioskodawcy - zespół parkinsonowski. Pozostałe rozpoznane schorzenia nie rzutują na zdolność wnioskodawcy do wykonywania pracy.

Odpowiadając na pytanie, dotyczące kwestii stopnia zdolności wnioskodawcy do pracy, WOMP w G. stwierdził, że:

- 1) z dokumentacji sprawy wynika, że zawód wyuczony wnioskodawcy to magister ekonomii;
- 2) wnioskodawca nigdy nie pracował w wyuczonym zawodzie, ani nie podejmował żadnej innej pracy poza miesięcznym zatrudnieniem w cegielni jako robotnik w 1988 r.;
- 3) w ocenie psychologa WOMP w G. po zakończeniu studiów wnioskodawca „...zupełnie wycofał się z funkcjonowania społecznego i nie był w stanie zapewnić sobie utrzymania (mimo sprawnego intelektu) na skutek nasilających się objawów chorobowych...”, co jednoznacznie dowodzi niezdolności wnioskodawcy do wykonywania pracy;
- 4) mimo stosowania leczenia psychiatrycznego, w badaniu psychologicznym w WOMP w G. obiektywnie stwierdzono u wnioskodawcy utrzymywanie się silnych lęków, stanów depresyjnych, wahań nastroju, które nie pozwalają wnioskodawcy realizować podstawowych funkcji społecznych i zawodowych;

5) w badaniu neurologicznym u wnioskodawcy rozpoznano zespół parkinsonowski, będący najprawdopodobniej negatywnym skutkiem ubocznym farmakologicznego leczenia choroby psychicznej, który dodatkowo pogarsza stan zdrowia wnioskodawcy;

6) obecność objawów chorobowych przy jednoczesnym stałym przyjmowaniu leków wskazuje na ciężki przebieg schizofrenii paranoidalnej u wnioskodawcy;

7) w badaniu psychiatrycznym WOMP w G. wyraźnie wskazano, że choroba rozpoznana u wnioskodawcy ma charakter przewlekły oraz wymaga stałego leczenia psychiatrycznego i wsparcia psychologicznego, zatem nie ma szans na poprawę stanu zdrowia, skutkującą odzyskaniem przez wnioskodawcę zdolności do pracy.

Biorąc pod uwagę powyższe WOMP w G. przyjął, że wnioskodawca jest trwale całkowicie niezdolny do pracy.

Odpowiadając na pytanie, dotyczące kwestii terminu powstania u wnioskodawcy niezdolności do pracy, WOMP w G. stwierdził, że całkowita niezdolność wnioskodawcy do pracy powstała w 1989 r., kiedy nastąpiło załamanie jego linii życiowej -przemawiają za tym następujące przesłanki:

- nie ma wątpliwości, że w 1989 r. wnioskodawca był chory na schizofrenię, ponieważ początek tej choroby miał miejsce już w roku 1984 r. - od tego czasu wnioskodawca korzystał z leczenia w PZP, występowały u niego objawy zwiastunowe (rozpoznano osobowość schizoidalną, prowadzono obserwację w kierunku M.B - schizofrenii);

- w 1989 r. wnioskodawca był po raz pierwszy hospitalizowany z powodu schizofrenii paranoidalnej;

- nauka wnioskodawcy w szkole wyższej trwała 6 lat, ponieważ musiał przerwać ją z powodu zaostrzenia choroby psychicznej; jak sam przyznał w wywiadzie lekarskim, studia „...ukończył z trudem...”;

- skoro wnioskodawca nie radził sobie z nauką, z powodów zdrowotnych nie ukończył jej w terminie, nie był w stanie prawidłowo realizować podstawowych funkcji społecznych, tym bardziej nie był zdolny do wykonywania dużo bardziej odpowiedzialnej pracy zawodowej;

- od 1989 r. w życiu wnioskodawcy występowały okoliczności, wskazujące na brak realizacji funkcji społecznych (zerwał kontakty społeczne z rówieśnikami, izolował się, sam spędzał cały wolny czas w domu z matką, nie nawiązał bliższych relacji partnerskich, nie założył rodziny, skupił się na swoich przeżyciach wewnętrznych, miał urojenia ksbne i prześladowcze, z powodu których unikał wychodzenia z domu).

Rozbieżność w ustaleniu terminu powstania całkowitej niezdolności wnioskodawcy do pracy pomiędzy psychiatrą (1989 r.), a psychologiem WOMP (1994 r.), wynika z faktu, iż psycholog dokonał ustalenia terminu powstania całkowitej niezdolności wnioskodawcy do pracy, opierając się na fakcie ukończenia przez wnioskodawcę studiów, mimo występowania choroby psychicznej, tymczasem psychiatra WOMP nie tylko uwzględnił fakt, iż ukończenie przez wnioskodawcę nauki nie nastąpiło w zwykłym terminie (przedłużenie studiów z przyczyn zdrowotnych), ale także dokonał analizy sposobu funkcjonowania społecznego wnioskodawcy w tym okresie i doszedł do wniosku, że już w 1989 r. wnioskodawca nie spełniał właściwie ról społecznych. Wielowątkowa interpretacja faktów z życia wnioskodawcy w okresie studiów, dokonana przez psychiatrę WOMP, wydaje się być zatem bardziej trafna.

Ponadto WOMP w G. podkreślił, że zdolność do pobierania nauki nie przekłada się w sposób bezpośredni na zdolność do wykonywania pracy. Orzekanie w tym zakresie odbywa się w sposób odrębny i niezależny. Osoby, u których nie stwierdza się przeciwwskazań zdrowotnych do podjęcia, czy kontynuowania nauki, mogą mieć takie przeciwwskazania w przypadku kwalifikacji do wykonywania pracy.

Mając powyższe na względzie WOMP w G. uznał, że całkowita niezdolność wnioskodawcy do pracy powstała w 1989 r.

Po przeanalizowaniu opinii wydanych w przedmiotowej sprawie, tj. opinii biegłych: z dnia 04 marca 2002 r., z dnia 13 maja 2002 r., z dnia 06 czerwca 2012 r. z uzupełnieniem z dnia 01 sierpnia 2012 r., opinii lekarza orzecznika ZUS

z dnia 05 stycznia 2011 r. i z dnia 07 lutego 2012 r., opinii komisji lekarskiej ZUS z dnia 01 marca 2012 r., WOMP w G. stwierdził, że:

1) podziela opinię biegłych z dnia 04 marca 2002 r., w której uznano wnioskodawcę za całkowicie niezdolnego do pracy na stałe i wskazano na potrzebę stosowania stałej, systematycznej terapii psychiatrycznej, przy czym, w ocenie WOMP, załamanie linii życiowej wnioskodawcy wystąpiło już w 1989 r.;

2) w opinii biegłych z dnia 13 maja 2002 r. stwierdzono, że wnioskodawca jest całkowicie niezdolny do pracy do stycznia 2004 r. - wskazany termin już minął, a wnioskodawca po tym terminie był nadal niezdolny do pracy, na co wskazują opinie innych biegłych, zdaniem biegłych niezdolność wnioskodawcy do pracy powstała przed dniem 28 września 1995 r. – WOMP w G. podzielił to stanowisko wskazując, że powstanie tej niezdolności nastąpiło w 1989 r.;

3) biegli w opinii z dnia 06 czerwca 2012 r. z uzupełnieniem z dnia 01 sierpnia 2012 r. uznali wnioskodawcę za całkowicie niezdolnego do pracy na okres do dnia 31 stycznia 2013 r. ze względu na stan psychiczny - wskazany w opinii termin niezdolności do pracy już minął, a aktualnie przeprowadzone badania specjalistyczne dowodzą, że wnioskodawca jest nadal całkowicie niezdolny do pracy i jego stan zdrowia uzasadnia uznanie go za niezdolnego do pracy na stałe, biegli we wspomnianej opinii stwierdzili, że całkowita niezdolność do pracy powstała w okresie studiów (na pewno w dacie ukończenia studiów, tj. dnia 27 września 1994 roku) - zdaniem WOMP w G. powstanie niezdolności do pracy istotnie wiąże się z okresem nauki w szkole wyższej, ale miało miejsce już w momencie rozpoczęcia nauki, tj. w 1989 r.;

4) uznanie wnioskodawcy w opiniach lekarza orzecznika ZUS z dnia 05 stycznia 2011 r. i z dnia 07 lutego 2012 r. oraz w opinii komisji lekarskiej ZUS z dnia 01 marca 2012 r. za całkowicie niezdolnego do pracy do stycznia 2013 r. jest niezasadne z uwagi na wyniki aktualnie przeprowadzonych badań, które wskazują na nadal trwającą niezdolność do pracy, WOMP w G. nie podzielił także w pełni stanowiska ZUS w kwestii ustalenia terminu powstania u wnioskodawcy całkowitej niezdolności do pracy - w ocenie WOMP ta niezdolność powstała w 1989 r., co obszernie wyjaśnił psychiatra WOMP we wnioskach z przeprowadzonego badania psychiatrycznego.

Pismem procesowym datowanym na dzień 09 grudnia 2013 r. organ rentowy wniósł zastrzeżenia do opinii lekarskiej WOMP w G. z dnia 18 listopada 2013 r. kwestionując przyjęcie, że J. K. jest trwale, całkowicie niezdolny do pracy od 1989 r. oraz wskazując na rozbieżności zachodzące: w ocenie powstania całkowitej niezdolności wnioskodawcy do pracy pomiędzy specjalistami WOMP: psychiatrą i psychologiem, jak również pomiędzy wnioskami końcowymi opinii WOMP w G., a opinią biegłych sądowych lekarzy z dnia 13 maja 2002 r. (k. 110-111 akt sprawy).

Dowód z opinii instytutu naukowego (stanowiący w istocie odmianę dowodu z opinii biegłego) podlega ocenie na podstawie tych samych, co opinia biegłego kryteriów. Opinia biegłego podlega zaś ocenie na podstawie właściwych dla jej przedmiotu kryteriów zgodności z zasadami logiki i wiedzy powszechnej, poziomu wiedzy biegłego, podstaw teoretycznych opinii, a także sposobu motywowania oraz stopnia stanowczości wyrażonych w niej wniosków (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 07 listopada 2000 r. w sprawie I CKN 1170/98, publik. LEX nr 46096).

W ocenie Sądu II instancji sporządzona w postępowaniu apelacyjnym opinia WOMP w G. z dnia 18 listopada 2013 r. (k. 87-97 akt sprawy) odpowiada wymogom stawianym przez przepis art. 285 § 1 k.p.c., ponieważ nie tylko umożliwia jej sądową kontrolę, ale nadto uzasadnienie jest przystępne i zrozumiałe dla osób nie dysponujących wiedzą medyczną, zaś wnioski końcowe sformułowane zostały jasno i czytelnie.

Opinia ta sporządzona została przez lekarzy o specjalnościach adekwatnych do schorzeń, na które cierpi J. K.. Treść tej opinii świadczy o tym, że jej wydanie poprzedzone zostało rzetelną i wnikliwą analizą zgromadzonych w sprawie dowodów mających wpływ na wyrażone w tych opiniach finalne ustalenia. Specjaliści WOMP w G. przekonywująco i logicznie uzasadnili swoje stanowisko.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego dokonana przez WOMP w G. ocena wpływu rozpoznanego u wnioskodawcy schorzenia psychiatrycznego na jego zdolność do pracy uwzględnia zarówno wymienione w art. 13 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej czynniki medyczne, jak i wymienione w pkt 2 czynniki zawodowe.

Dla uznania J. K. za trwale, całkowicie niezdolnego do pracy konieczne jest, aby naruszenie sprawności jego organizmu powodowało trwałą utratę zdolności do wykonywania jakiejkolwiek pracy (art. 12 ust. 2 ustawy emerytalnej).

Sąd ten w pełni podziela stanowisko WOMP w G., który za specjalistą psychiatrą przyjął, że wnioskodawca stał się całkowicie niezdolny do pracy już od 1989 r., tj. w trakcie nauki w szkole wyższej, ponieważ w uzasadnieniu opinii z dnia 18 listopada 2013 r. (k. 87-97 akt sprawy) wyczerpująco wyjaśniono, że specjalista psychiatra przy ocenie wpływu rozpoznanego schorzenia psychiatrycznego na zdolność skarżącego do pracy uwzględnił fakt, iż zakończenie nauki nie nastąpiło w zwykłym terminie oraz dokonał analizy jego sposobu funkcjonowania społecznego w okresie nauki.

Wbrew stanowisku organu rentowego nie zachodzi sprzeczność pomiędzy wnioskami końcowymi: opinii biegłych sądowych lekarzy z dnia 13 maja 2002 r., a konkluzjami opinii WOMP w G. z dnia 18 listopada 2013 r. (k. 87-97 akt sprawy), ponieważ w pierwszej z wymienionych opinii nie określono konkretnej daty początkowej powstania całkowitej niezdolności J. K. do pracy, a jedynie określono datę graniczną, przed którą powstała ta niezdolność, tj. dzień 28 września 1995 r. W tej sytuacji wnioski końcowe opinii WOMP w G. precyzują datę powstania całkowitej niezdolności do pracy.

Niezasadnie również organ rentowy podważa datę powstania całkowitej niezdolności wnioskodawcy do pracy w okresie studiów wyższych wskazując, że pomimo hospitalizacji w tym okresie, ukończył on te studia. Organ ten pomija bowiem okoliczność w postaci przedłużonego okresu studiów (na skutek przyczyn zdrowotnych) oraz sposobu funkcjonowania ubezpieczonego w tym okresie (m.in. zerwanie kontaktów społecznych z rówieśnikami, izolowanie się, urojenia ksobne i prześladowcze). Ponadto trafnie WOMP w G. wskazuje, że zdolność do pobierania nauki nie jest tożsama ze zdolnością do wykonywania pracy zarobkowej.

Ponieważ w wyniku przeprowadzonego przez WOMP w G. badania psychologicznego J. K. okazało się, że mimo stosowania leczenia psychiatrycznego u wnioskodawcy utrzymują się silne lęki, stany depresyjne, wahania nastroju, które nie pozwalają mu na realizowanie podstawowych funkcji społecznych i zawodowych, a jednocześnie rozpoznana choroba ma charakter przewlekły, wymagający stałego leczenia i wsparcia psychologicznego – nie ma szans na poprawę stanu zdrowia – zasadne jest przyjęcie, że stwierdzona całkowita niezdolność do pracy jest trwała.

Odnosząc się do zgłoszonego przez organ rentowy w zastrzeżeniach datowanych na dzień 09 grudnia 2013 r. (k. 110-111 akt sprawy) wniosku o dopuszczenie dowodu z dodatkowej opinii od WOMP w G., poprzez ustosunkowanie się do podniesionych w tych zastrzeżeniach zarzutów, Sąd Apelacyjny wskazał, że w przedmiotowej sprawie nie zachodzi potrzeba dopuszczenia takiego dowodu, ponieważ opinia WOMP w G. z dnia 18 listopada 2013 r. (k. 87-97 akt sprawy) jest jasna i kompletna, w pełni odnosi się do zagadnień będących jej przedmiotem, wnioski końcowe nie budzą wątpliwości w świetle zasad logiki, wiedzy oraz doświadczenia życiowego, a jednocześnie opinia została sporządzona w sposób umożliwiający prześledzenie z punktu widzenia tych zasad toku rozumowania specjalistów WOMP w G. (por. wyrok S.N. z dnia 24 sierpnia 2011 r. w sprawie IV CSK 551/10, publik. LEX nr 1129153).

Sąd ten uznając, że okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione, na mocy art. 217 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do dnia 02 maja 2012 r. w zw. z art. 227 k.p.c., pominął wniosek dowodowy zgłoszony przez ZUS/Oddział w T..

W związku z powyższym sporządzoną w postępowaniu apelacyjnym opinię WOMP w G. z dnia 18 listopada 2013 r. (k. 87-97 akt sprawy) Sąd II instancji uznał za miarodajną dla ustalenia: stanu zdrowia ubezpieczonego, wpływu rozpoznanych u niego schorzeń na jego zdolność do wykonywania pracy zarobkowej, daty powstania całkowitej niezdolności do pracy oraz charakteru tej niezdolności.

Odmienne ocena przeprowadzonych przez ten Sąd dowodów, zaprezentowana przez organ rentowy w zastrzeżeniach do opinii lekarskiej WOMP w G. z dnia 18 listopada 2013 r. (k. 110-111 akt sprawy) nie znajduje oparcia w zgromadzonych w niniejszej sprawie dowodach, ponadto jest sprzeczna z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, a tym samym stanowi jedynie gołosłowną polemikę z merytorycznie uzasadnionym stanowiskiem WOMP w G..

Dla ustalenia J. K. prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce P. K. nieodzowne jest łączne spełnienie wszystkich przesłanek z art. 65 ust. 1 i art. 68 ust. 1 ustawy emerytalnej.

Ponieważ przeprowadzone w postępowaniu apelacyjnym postępowanie dowodowe wykazało, że wnioskodawca stał się całkowicie, trwale niezdolny do pracy w okresie wymienionym w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy emerytalnej, tj. do ukończenia nauki w szkole, po przekroczeniu 16 lat życia, a przed osiągnięciem 25 lat życia, a zatem spełnia sporną przesłankę z art. 68 ust. 1 pkt 3 ustawy emerytalnej w postaci stania się całkowicie niezdolnym do pracy w okresie, o którym mowa w art. 68 ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy emerytalnej.

Wobec spełnienia wszystkich przesłanek ustalenia J. K. prawa do renty rodzinnej po zmarłej matce P. K., brak jest podstaw prawnych do odmowy przyznania mu tego świadczenia.

Stosownie do treści art. 386 § 1 k.p.c. w razie uwzględnienia apelacji sąd drugiej instancji zmienia zaskarżony wyrok i orzeka, co do istoty sprawy.

Mając na względzie powyższe, działając na mocy art. 386 § 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

Następnie konieczne jest ustalenie, czy zachodzą w niniejszej sprawie materialno-prawne podstawy z art. 118 ust. 1 lit. a ustawy emerytalnej do stwierdzenia odpowiedzialności organu rentowego za nie ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji w przedmiocie ustalenia wnioskodawczyni prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym.

Stosownie do treści zd. 1 tego przepisu za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, uznaje się dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego, jeżeli organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie tej okoliczności.

Tym samym w przypadku stwierdzenia, że organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nie wyjaśnienie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania w niniejszej sprawie decyzji zgodnej z prawem brak byłoby podstaw do przyjęcia za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji dnia wpływu prawomocnego wyroku Sądu Ubezpieczeń Społecznych w tej sprawie.

Ponieważ ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania prawidłowej decyzji w przedmiocie prawa J. K. do renty rodzinnej po zmarłej matce P. K. – kwestii, czy całkowita niezdolność ubezpieczonego do pracy powstała w okresie, o którym mowa w art. 68 ust. 1 pkt 1 lub 2 ustawy emerytalnej – wymagało przeprowadzenia obszernego postępowania dowodowego w postępowaniu sądowym, zasadne jest przyjęcie, że organ rentowy nie ponosi odpowiedzialności za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

W związku z powyższym, na mocy art. 118 ust. 1 lit. a ustawy emerytalnej a contrario, Sąd II instancji orzekł jak w pkt 2 sentencji wyroku.